

ARTICULUS III.

QUI SINT ERRORES PRÆCIPUI CIRCA LIBERTATEM ARBITRII?

104. *Nota.* Errores circa libertatem arbitrii tam fuere multiplices, ut prope necessarium videatur, in diversas classes eos discernere, quo magis ex ordine confutentur hæreses, ac orthodoxa veritas inlarescat magis. Itaque classis 1^a. referet illos tum GENTILIUM, tum HÆRETICORUM generatim; 2^a PELAGIANORUM speciatim; 3^a. JANSENI cumprimis errores.

Errores GENTILIUM et HÆRETICORUM generatim.

105. I. Libertatem Arbitrii, sine respectu ad statum naturæ lapsæ, negarunt STOICI ex Fato, ASTROLOGI judicarii, Planetarii et Genethiaci ex certo positu ac influxu astrorum, MANICHÆI ex duplici anima ita, ut hominem ferri necessario dicerent in bonum, si anima bona, in malum, si mala prævaleat: non quidem necessitate coactionis, sed inclinationis seu determinationis ad unum.

106. II. Pro statu naturæ lapsæ circa eandem errabant PELAGIANI, qui, cum libertatem arbitrii nimium extollerent, necessitatem gratiæ negarunt: WICLEFFUS haud multum discrepans a MANICHÆIS, cujus propositio 27, *omnia de necessitate absolutâ eveniunt*, damnata est in CONC. CONSTANTIENS. Sess. 8.; LUTHERUS, qui in *assert. art. 36.* et L. de *Servo arbitrio* ait, liberum arbitrium esse *figmentum in rebus et titulum sine re*: CALVINUS in Antidoto CONC. TRID. ait: *qui illud, liberum arbitrium, dixerit esse titulum sine re, CHRISTUM habet auctorem et AUGUSTINUM*; similia habet L. 1. *Inst. c. 43.*, L. 2. c. 3. § 7. et 11., alique post hos Novatores. LUTHERUS tamen, MELANCHTON et CONFESSIO AUGUST. libertatem indifferentiæ admiserunt quoad actiones civiles et politicas.

107. III. JOVINIANUS, FLORUS, alique MONACHI ADRUMETINI non quidem aperte negarunt libertatem arbitrii, eam tamen interim efficacia gratiæ docuerunt; itidem BAIVS cujus propositiones 79 a Pio V, JANSENIUS cujus propositiones 5 ab INNOC. X, ALEX. VII, CLEM. XI, QUÉSNELLUS cujus propositiones 101 a CLEM. XI, damnatæ sunt.

Errores PELAGIANORUM.

108. I. Negarunt PELAGIANI, libertatem arbitrii stare posse cum necessitate gratiæ prævenientis: dixerunt, liberum arbitrium post ADÆ peccatum pares habere vires, sive ad bonum, sive ad malum; indifferentiam ad malum pertinere ad naturam libertatis, prout hæc DEO, Angelis et hominibus convenit.

109. II. Inter præcipuos illorum errores erat hic, hominem in hac vita per proprias vires suas posse sine omni peccato esse; qui error referitur a PAULINO accusatore CELESTI a. 6. et a PAUL. OROSIO in Actis CONC. CARTHAG. an. 412, HIER. in præf. L. 4. in *Jerem.*, AUG. L. de *Dono persever. c. 2*, L. 3. ad *Bonif. c. 8.*, L. 3. cont. *Julian. c. 1*; de *hær. n. 88*. Unde patet, errasse QUÉSNELLUM,

dum a LEONIS opera Tom. 2. Diss. 3. scripsit, hunc errorem esse duntaxat rumusculum, et quæstionem minus gravem. Potius enim est radix reliquorum, ut agnoscit ipse JANSENIUS Tom. 1. L. 6. c. 18. et PP. Bened. in edit. oper. S. HIER.: nam cum PELAGIUS in ipsa natura potestatem non peccandi assereret, inde conclusit, in homine non esse infirmitatem naturæ, qua debilitaretur post lapsum ADAMI; ideoque ADAM non esse lapsum, nec existere peccatum originale, ac demum gratiam homini non esse necessariam.

110. III. Hic error uno nomine vocatur *Impeccantia*, et distinguitur ab *Impeccabilitate*, qui error erat JOVINIANI: quia posse non peccare, seu potestas non peccandi aliud est, quam non posse peccare, seu impotentia peccandi, quod JOVINIANUS tribuebat homini post baptismum, sive gratiam sanctificantem receptam, quam inamissibilem statuit. Erravit ergo JANSENIUS Tom. 1. L. 4. c. 19. scribens, inter hæc non bene distinxisse S. HIERONYMUM. Continet autem hic error in se plus, quam exprimat; nempe hominem non tantum posse abstinere ab omni peccato, et a consensu in peccatum, sed 1°. carere etiam omni sensu peccati, extinguere omnem concupiscentiam, et immunem fieri ab omni tentatione interna, motu et inclinatione inordinata; 2°. adipisci perfectionem justitiæ, seu justitiam perficere atque exercere ita perfecte, ut nihil lateat, quod secundum justitiam agendum sit, et ita agat, ut sine difficultate et contrario animi motu totum peragatur.

111. IV. Primum convenit cum apathia STOICORUM; unde et HIER. in præf. L. 4. in *Jerem.* dixit: *Hæresis PYTHAGORÆ et ZENONIS ἀπαθείας καὶ ἀναμαρτυρίας id est, impassibilitatis et impeccantiæ... cœpit reviviscere.* Et in epist. ad Ctesiph. *Philosophi, Patriarchæ Hæreticorum, Ecclesiæ puritatem perversa maculaverunt doctrina, ut nesciant illud dictum de humana fragilitate... Video aliam legem etc.* AUG. postquam L. 2. cont. JULIAN c. 8. recitasset ex AMBROSIO (L. de *ESAU sive de fuga seculi c. 1.*) concupiscentiæ motus varios turbare animam; sic alloquitur PELAGIANOS: *Hæc si vos non patimini, ignoscite, non vobis credimus, sed in his potius S. AMBROSII verbis speculum quoddam... communis humanæ infirmitatis agnoscimus. Vobis autem etiamsi credamus, et dicamus: orate pro nobis, ut nec nos ista patiamur; ita vos invenimus elatos et alta sapientes, ut respondeatis nobis, non solum ista vos non pati, verum etiam in hominis esse potestate, ne ista patiat, nec esse causam, cur ad hoc DEI poscatur auxilium.* Item ubi L. 6. cont. JULIAN. c. 5. errori PELAGIANO opposuisset textum Sap. 9. 15. *Corpus, quod corrumpitur, aggravat animam, et terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem, JULIANUM alloquens ait: Sed tu tanquam in cælo jam inter Angelos immortaliter habitans, verba mortalitatis et infirmitatis irrides.*

Secundum convenit cum illa similitudine affectata STOICORUM cum DEO, de qua XISTUS Pythagoricus ita loquitur: *Libertatem arbitrii permisit hominibus DEUS, ut pure et sine peccato viventes similes fiant DEO.* Unde HIER. in ep. ad Ctesiph. ait: *quæ potest alia major esse temeritas, quam DEI sibi, non dicam, similitudinem, sed æqualitatem vindicare, et brevi sententia omnium Hæreticorum venena complecti, quæ de Philosophorum, et maxime PYTHAGORÆ et ZENONIS, principis STOICORUM, fonte manarunt.* Et S. AUG. L. de Spir. et lit. c. 2. *Putant, sine adjutorio DEI per ipsam vim voluntatis humane justitiam*

posse perficere. Item L. de nat. et grat. c. 42. *Neque illud nimis curo, utrum fuerint hic aliqui, vel sint, qui perfectam, cui nihil addendum esset, habuerint, vel habeant, vel habituri sint charitatem DEI; ipsa enim est verissima, perfectissimaque justitia.* Ubi

112. *Adverte 1°.* in hujus erroris oppugnatione plura protulisse tum HIERONYMUM, tum AUGUSTINUM, quæ videantur repugnare nostræ Theologiæ; ut dum dicunt, dari præcepta servatæ impossibilia, peccata *ex necessitate* facta, ignorantiam omnem cum peccato conjunctam, *amissam* libertatem. 2°. Juxta S. AUG. præceptum *perfectionis justitiæ* (de quo supra num. 81) potuisse impleri in statu innocentiae, et implendum esse *in caelo* a beatis: non autem impleri posse in præsentī vita, cujus impotentiae causa sit peccatum originale, juxta eundem L. 1. *ad Simplic.* q. 1. n. 11. *Sed quod perficere bonum non sit in potestate, ad meritum pertinet originalis peccati; quamvis autem præceptum hoc implere non possimus, tamen juste dari et sine causa a nobis violari: juste dari, quia habet duplex objectum, mediatum sive extinctionem concupiscentiæ, et immediatum, sive conatum ad extinguendam concupiscentiam: objectum immediatum imperatur tanquam medium, objectum mediatum ceu finis; sine culpa tantum violari; quia violatio illius non est peccatum formaliter, sed tantum materialiter tale, neque tam culpa, quam defectus est.*

113. V. Cum PELAGIANI negare non possent, in homine vigere concupiscentiam, motus tantum voluntarios admiserunt esse peccata, involuntarios autem nullam habere rationem mali, sed bonum esse naturæ, adeoque cum voluntarij in nostra potestate sunt, etiam penes nos esse, non peccare et servare *perfectionem justitiæ*. Contra vero AUG. statuit, omnem concupiscentiæ motum esse *peccatum*: tum quia PAULUS ad Róm. 7. 45. etc. dicit: *Non quod volo bonum, hoc ago, sed quod odi malum, illud facio;... nunc autem non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum*: tum quia omnis ejusmodi motus est contra præceptum divinum saltem, *non concupisces*: tum denique quia est contra ordinem a DEO primitus statutum, et perfectionem originariæ conditionis, sive defectus a justitia perfecta, quæ in ADAMO fuit, et futura est in sequenti vita, quo tendere, quam appetere quotidie debemus.

Sicut distinxit actionem et perfectionem justitiæ, nec non præcepta ad actionem vel perfectionem illius spectantia, sic etiam distinxit peccata, et 1um quidem peccatum contra actionem justitiæ, et præceptum, *post concupiscentias non eas*, definivit L. de 2 anim. c. 11. *Peccatum est voluntas admittendi vel retinendi, quod justitia vetat, et unde liberum est abstinere.* 2um contra perfectionem justitiæ, et præceptum, *non concupisces, diliges DEUM ex toto corde*, L. de perfect. just. c. 6. *Peccatum est, cum vel non est charitas, quæ esse debet, vel minor est, quam debet, sive hoc voluntate vitari possit, sive non possit.* Ibidem c. 8. ait: *Concupiscentia non frænari, sed omnino esse non debet, nec erit in illa perfectione justitiæ, ubi nullum omnino peccatum erit.* L. de nat. et grat. c. 38. *Si in ABEL justa charitas DEI adhuc erat, quæ posset et deberet augeri, quiquid minus erat, ex vitio erat.* Unde S. AUG. merito arguebat contra PELAGIANOS, impeccantiam et perfectionem justitiæ ab iis jactatam in hac vita non dari, cum impossibile esset, hominem sive per

actionem liberam, sive per actionem saltem necessariam et peccatum materiale non deflectere a perfectione justitiæ.

Errores JANSENI.

114. I. JANSENIUS, ut suam hæresin de peccato sine libertate et cum necessitate etiam faciendo stabiliret, aliter ac PELAGIANI, processit, et cum illi nec peccatum quidem improprium ac materiale admitterent in motibus et actionibus necessariis, ipse peccatum formale, et proprium constituit cum necessitate et sola libertate a coactione. Eam in rem, quæ dixerat AUGUSTINUS de peccato contra perfectionem justitiæ, et quæ ille asseruerat de actione justitiæ, transtulit ad actiones originalis innocentiae, sive ad ADAMUM. Pro hac perversione usus est, tum ex L. 1. *op. imperf.* n. 17. textu sequente: *ADAM quippe omnino, quando peccavit, nihil in se habebat mali, quo nolens urgeretur ad operandum malum, et propter quod diceret: non, quod volo, facio bonum, sed quod nolo malum, hoc ago, ac per hoc egit peccando, quod justitiæ vetabat, et unde liberum erat abstinere. Nunc ei, qui dicit, quod nolo malum, hoc ago, abstinere liberum non est: tum quod JULIANUS nollet admittere definitionem peccati secundo loco datam, sed primam requireret ad omne peccatum.* Docet autem JANSENIUS, et auctoritate S. AUGUSTINI, cujus lectioni plures quam 20 annos se impendisse gloriatur, stabilire nititur, voluntatem humanam per peccatum ADÆ ita præcipitatum esse in dominatum libidinum, ut in omnibus necessario sequatur vel delectationem terrestrem concupiscentiæ, vel coelestem infusam a DEO, prout altera alteram vicerit.

115. II. Omnem voluntatem et volitionem ratione sui et essentialiter esse liberam: implicare, ut sit voluntas, et non sit libera, sicut implicat, ut volendo non velimus, aut ut voluntas non sit voluntas: synonyma esse, velle, et libere velle; adeoque omne velle esse liberum, quia id est liberum, quod, cum volumus, facimus; facimus autem volitionem, cum volumus.

116. III. Duplicem esse necessitatem juxta S. AUG., unam dominantem, prementem instar ponderis, et simpliciter dictam, quæ operetur effectum, voluntate quantumcumque renitente: alteram esse simul voluntariam, qua scilicet necesse est, aliquid fieri non repugnante, sed immutabiliter volente voluntate: hanc non repugnare libertati, quia non impedit, quin velimus, cum volumus; illam adimere libertatem, et opponi voluntati: nequit enim fieri voluntate nostra, quod fit nobis nolentibus; cum itaque voluntas cogi non possit quoad actus elicitos, fieri non posse, ut aliquis actus voluntatis non sit liber.

117. IV. *Indifferentiam* voluntatis ad statum aliquem, non ad essentiam liberi arbitrii pertinere: DEUM, CHRISTUM, Beatos absque ulla indifferentia ad amorem DEI, damnatos vero ad malum liberrimos esse: soli ADAMO innocenti tribuendam libertatem indifferentiæ ad bonum et malum, nobis autem ad utrumque nihil indifferentiæ esse relictum; solam proin *necessitatem coactionis* adversari essentiae et perfecto statui liberi arbitrii, libertatem autem a coactione ad rationem *meriti et demeriti* sufficere.

148. *Observa.* Ex hoc suo systemate infererat JANSENIUS, gratiæ interiori nunquam resisti, hanc vero gratiam nec semper dari, nec ab homine *obtineri* posse, quædam præcepta justis etiam *impossibilia* esse, motus indeliberatos concupiscentiæ antecedentis esse peccata formalia, neque ignorantiam *invincibilem*, neque necessitatem antecedentem a peccato excusare, CHRISTUM denique pro solis prædestinatis mortuum esse. Convenit autem hoc systema reipsa cum doctrina STOICORUM, qui non dixere, hominem a fato vel præscientia cogi, ut nolens vel invitus vellet, sed admissa immunitate a coactione tantum negarunt libertatem a necessitate: MANICHÆORUM, quia sicut hi *duas animas*, ita JANSENIUS *duo principia* statuit, non cogentia quidem, quia intrinseca, sed necessitantia, quia determinantia ad unum: LUTHERI et CALVINI, qui itidem solam indifferentiam activam, non vero libertatem a coactione negabant; quamvis autem voce tenus mollior ac mitior esse videatur necessitas JANSENI, reipsa tamen non minus ferrea et brutalis est, ac illa CALVINI et LUTHERI, pari proin jure a TRID. Sess. 6. can. 5. fulminata.

ARTICULUS IV.

QUÆ SIT VERA DOCTRINA S. AUGUSTINI DE LIBERTATE ARBITRII?

149. *Nota I.* Id semper familiare HÆRETICIS fuit, circa libertatem arbitrii vindicare sibi auctoritatem D. AUGUSTINI, Doctoris in materia de *gratia* et *libero arbitrio* maximi. JANSENIANI cum primis cum suas in partes hæreticas trahere adituntur, atque adeo contra mentem ipsius S. Doctoris exorbitant, ut Bullas Pontificias contendant esse interpretandas ad mentem S. AUG., non vero S. AUG. ad mentem Bullarum Pontif.; hinc damnata est ab ALEX. VIII. Prop. 30. Ipse etiam AUG. in suis epist. lectoribus suorum scriptorum dat facultatem recedendi a sua doctrina, siquidem fides, communis SS. PP. sensus, aut sufficiens ratio id exigant. Attamen quia JANSENIUS infinitis prope locis asserit, profiteri se doctrinam S. AUG., et quia suos libros inscripsit. AUGUSTINUS CORNELII JANSENI IPRENSIS, et quia ejus Magister ac Sectatores, SANCYRANUS, ARNALDUS, QUESNELLUS, alique AUGUSTINIANOS sese compellant, operæ pretium videtur, præcipua *Augustiniane doctrinæ* capita circa libertatem arbitrii ita sub unum quasi conspectum ponere, ut facile quivis intelligat, quam sint cariosa et fallacibus imposturis subdixa JANSENIANORUM fundamenta.

120. *Nota II.* Præcipua hac in re concertatio S. AUGUSTINO fuit cum MANICHÆIS et PELAGIANIS, quorum errores, quia diversis principiis insistebant, diversis item armis impugnavit; unde factum, ut liberum arbitrium in duplici sensu acciperet, nempe in LL. contra MANICHÆOS pro naturali facultate eligendi utrumlibet positis omnibus ad agendum requisitis, quam negabant illi, subjicientes hominem naturali in bene vel male agendo necessitati animæ bonæ vel malæ; in LL. contra PELAGIANOS pro eadem facultate instructa omnibus ad agendum requisitis, inter quæ est DEI gratia ad operandum bene, vel abstinendum a peccato utiliter ad vitam æternam, cujus gratiæ necessitatem negabant PELAGIANI. *Libri* autem contra MANICHÆOS conscripti

sunt. LL. de lib. arbitr., L. cont. epist. Manichæi dictam Fundamentum, L. de 2. anim.; L. cont. Fortunatum; L. cont. Adimantum, LL. 33 cont. Faustum, LL. 2 de actis cum Felice, L. cont. Secundinum, L. de nat. boni, L. de fide etc. Contra PELAGIANOS, LL. 3 de pecc. merit. et remiss., L. de spir. et lit., L. de nat. et grat., L. de gest. Pelag., LL. 2 de grat. Christ. et pecc. orig.; LL. 2 de nupt. et concup., LL. 4 ad Bonif., LL. 6 cont. Julian., LL. 6 oper. imperf. cont. eumd., L. de grat. et lib. arbitr., L. de corrept. et grat., L. de perfect. justit., L. de prædestin. Sanct. L. de Dono persever., LL. 4. de orig. animæ.

121. *Dico I.* S. AUGUSTINUS etiam in statu naturæ lapsæ admisit libertatem indifferentiæ.

Prob. 1º. Ex scriptis cont. MANICH. L. de 2. anim. c. 14. ait: *Peccatum est voluntas, retinendi vel consequendi, quod justitia vetat, et unde liberum est abstinere.* L. 2. de actis cum Felice, c. 4. *Habet unusquisque in voluntate aut eligere, quæ bona sunt, et esse arbor bona, aut eligere, quæ mala, et esse arbor mala,* L. 2. cont. Faust. c. 5. *Nos quidem sub fato stellarum nullius hominis genesin ponimus, ut liberum arbitrium voluntatis, quo vel bene vel male vivitur, propter justum judicium DEI ab omni vinculo necessitatis vindicemus.*

2º. Ex scriptis cont. PELAG. L. de spir. et lit. c. 34. *In omnibus misericordia DEI prævenit nos: consentire autem vocationi DEI, vel ab ea dissentire, sicut dixi, propriæ voluntatis est.* L. 1. ad Bonif. c. 15. *Nos dicimus, liberum arbitrium in omnibus esse naturaliter, nec ADÆ peccato perire potuisse: quod Scripturarum omnium auctoritate firmatur.* L. 1. op. imperf. n. 98. *Ex quo homo incipit uti voluntatis arbitrio, et peccare, et non peccare potest: sed alterum horum non facit, nisi adjutus ab eo, qui dixit: Sine me nihil potestis facere: alterum vero propria voluntate.* Demum L. de grat. et lib. arbitr. c. 1. hunc a se librum fuisse conscriptum profitetur, *quoniam sunt, qui sic gratiam defendunt, ut negent liberum hominis arbitrium.* Nemo autem negavit, quod per se manifestum est, libertatem a coactione, sive quod voluntas nec a gratia, nec ab alia vi cogi possit; ergo scripsit contra illos qui, ob necessitatem et efficaciam gratiæ, negarunt libertatem indifferentiæ ad juste vivendum.

122. *Obj.* cum JANSENIISTIS, LUTHERUM et CALVINUM secutis: S. AUG. docet, arbitrium hominis post peccatum esse peccati servum, et captivum, L. 2. de Nupt. c. 3. et 8., L. 3. ad Bonif. c. 8., L. de Spir. et lit. c. 30. etc.; ergo non manet liberum.

R. D. C. Non manet liberum a servitute peccati C. A necessitate N. A servitute peccati unice liberamur per gratiam CHRISTI, ut docet AUG. pluribus in locis; in ipsa tamen hac servitute manet libertas indifferentiæ, sive a necessitate. Itaque liberum arbitrium dicit esse servum servitute non quidem opposita libertati naturali electionis et indifferentiæ, sed opposita libertati gratiæ vel justitiæ; hac quippe excidimus facti servi peccati, nec reparare illam possumus, nisi per gratiam CHRISTI, dicente CHRISTO, Joan. 8. 36. *Si vos Filius liberaverit; tunc vere liberi eritis;* hæc autem necessitas gratiæ non obstat libertati indifferentiæ, quia cum illa stetit in ADAMO et ANGELIS, prout fatetur JANSEN. L. 3. de stat. nat. laps. c. 2.